

Nordmøre 2035: Fremtidsanalyse for Nordmøre

Del 3: Konsekvenser av scenarioene for Nordmøre i dag

Av William Fagerheim, Mind the Gap AS

Kristiansund, 28. januar 2016

Innhold

Kapittel 1: Bakgrunn

Kapittel 2: Konsekvenser av scenarioene

Kapittel 3: Konsekvenser for kommunereformen

Kapittel 4: Noen forslag til satsninger

Kapittel 1: Bakgrunn

Gjennomføring og rapportering

Denne rapporten er resultatet av en deltagerbasert scenarioprosess som ble gjennomført i perioden desember 2015 - januar 2016. Rapporteringen fra fremtidsanalysen består av tre deler:

- Del 1: Innledning til scenarioer
- Del 2: Tre scenarioer for Nordmøre i 2035
- Del 3: Konsekvenser av scenarioene for Nordmøre i dag (denne presentasjonen)

Prosjektet “Nordmøre 2035: Fremtidsanalyse for Nordmøre” er bestilt av Nordmøre Regionråd - ORKidé. Roland Mauseth har vært ansvarlig for prosjektet fra oppdragsgiver. Mind the Gap v/ William Fagerheim har vært ansvarlig for gjennomføringen av analysen og opplegg og prosessledelse av arbeidsmøter og workshops.

Kapittel 1: Bakgrunn

Gjennomføring og rapportering

Mind the Gap er et ledende norsk fremtidsselskap og har spesialkompetanse på scenario- og foresightbasert strategiutvikling. Mind the Gap benytter seg av involverende og deltagerbaserte prosesser for å sikre engasjement og eierskap til strategiarbeidet. Mind the Gap har lang erfaring i å tilrettelegge foresight- og scenariobaserte strategiprosesser for næringsliv, klynger og regionale utviklingsaktører på fylke- og kommunenivå.

Les del 1 for en nærmere beskrivelse av bakgrunnen for scenarioarbeidet, og del 2 for å lese scenarioene.

Kapittel 1: Bakgrunn

Fra scenarier til handling

I del 1 sa vi at å utvikle scenarier er en prosess for å visualisere...

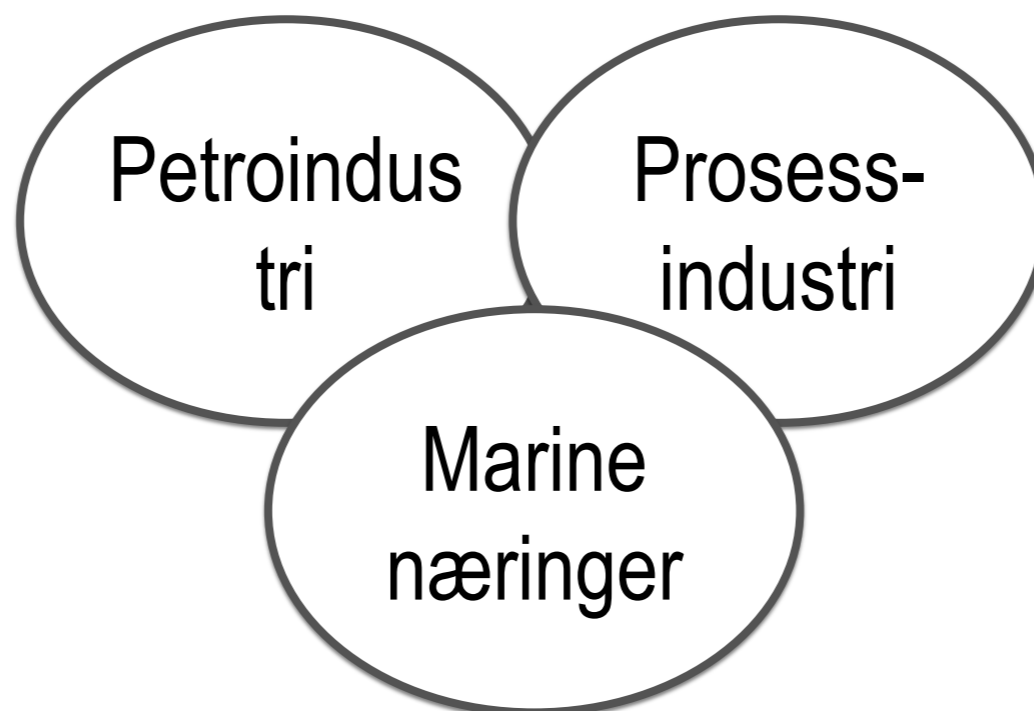
Denne delen handler om de to siste stegene i scenarioprosessen (markert med stjerne). På workshopen 7. - 8. januar jobbet rundt 40 aktører med å analysere scenarioene og å utvikle forslag til prosjekter og satsninger som vil bidra til å bygge Nordmøre som region videre. Se del 1 for en oversikt over deltagerne. I det følgende presenteres analysen av hvilke konsekvenser scenarioene har for regionen (kapittel 2), analysen av hvilke konsekvenser scenarioene har for kommunereformen (kapittel 3), samt en oversikt over 9 forslag til konkrete satsninger (kapittel 4). Scenarier skal inspirere til handling. Vi håper at mange aktør i regionen diskuterer scenarioene, analyserer konsekvensene av dem og bruker dem til å komme opp med gode forslag til satsninger som vil bidra til å gjøre regionen mer robust.

Kapittel 2: Konsekvenser av scenarioene

Gullkysten

Gullkysten handler om å skape et nytt og mangfoldig næringseventyr på Nordmøre med utgangspunkt i kompetansen innen petroindustrien, prosessindustrien og den marine næringen på Nordmøre. I scenarioet utnytter aktørene i regionen fordelene av at Nordmøre ligger mellom den øvrige maritime industrien i Møre og Romsdal og forskningsmiljøet på NTNU i Trondheim til å skape en superklynge innen maritime og marine næringer.

I det følgende skal vi beskrive noen konsekvenser av scenarioet og noen forslag til hva som bør settes i gang i regionen av tiltak for å møte muligheter og trusler som scenarioet belyser.

Kapittel 2: Konsekvenser av scenarioene

Gullkysten

Nr.	Konsekvenser	Mulige tiltak
1	Behov for å videreutvikle maritime og marine næringer.	<ul style="list-style-type: none">• Utvikle en klynge for havrommet sammen med bedrifter som tør å ta spranget.• Lage en arena for klyngeutvikling.• Lage prioriterte, hårete mål for klyngen.• Definere det regionen er gode på, dyrke og videreutvikle det.• Skaffe risikovillig kapital.
2	Behov for å utnytte Nordmøres strategiske posisjon til havrommet.	<ul style="list-style-type: none">• Sørge blant annet for at Nordmøre blir det foretrukne testområdet for havforskning (havlab).• Pleie forhold til NTNU og utnytte at dette universitet nå er tilstede i Møre og Romsdal.• Spille på lag langs havaksen (og ikke gjøre kommune- og fylkesgrenser til et hinder).

Kapittel 2: Konsekvenser av scenarioene

Gullkysten

Nr.	Konsekvenser	Mulige tiltak
3	Behov for å beholde og benytte den overskuddskompetansen som olje- og offshoremiljøet har.	<ul style="list-style-type: none">• Må sørge for at kompetansen forblir lokalt og videreutvikles i vår region.• Øke omskolering og tilbud om utdanningsmuligheter.• Pleie lokal kompetanse og nyttegjøre kunnskaps- og naturressurser som er i regionen (blant annet biomasse).• Samhandling mellom det offentlige, private aktører og forskningsmiljøer for å skape nye eksportnæringer basert på dagens kompetanse.
4	Fare for økt risiko for miljøbelastning.	<ul style="list-style-type: none">• Økt fokus på FoU og bærekraftig teknologiutvikling, samt bærekraftig ressursforvaltning.

Kapittel 2: Konsekvenser av scenarioene

Vårsøg

Vårsøg handler å utvikle en energinøytral og bærekraftig region og en region som utnytter regionens ressursgrunnlag ved å belaste miljøet i minst mulig grad. Levende og innovative lokalsamfunn er viktige “motorer” i samfunnsutviklingen.

I det følgende skal vi beskrive noen konsekvenser av scenarioet og noen forslag til hva som bør settes i gang i regionen av tiltak for å møte muligheter og trusler som scenarioet belyser.

Kapittel 2: Konsekvenser av scenarioene

Vårsøg

Nr.	Konsekvenser	Mulige tiltak
1	Behov for større fokus på økologi.	<ul style="list-style-type: none">• Satsningsområde i regionrådet, samt opprette “ambassadørkorps”.• Lage en hårete strategi for hva vi må vi gjøre for å bli de største og de beste.• Nordmøre tar en ledende rolle i å dele forskning på bærekraftige løsninger, inkl. forskningsformidling.• Utvide et nasjonalt økologisk landbruk gjennom senter på Tingvoll.• Økt merkevarebygging av kortreiste produkter og tjenester – flere av de små må sertifiseres.
2	Behov for å utvikle lokal økonomi.	<ul style="list-style-type: none">• Utrede og utnytte muligheter i delingsøkonomien.• Utvikle grønne skatter/avgifter - bl.a. reguleringer for kollektive løsninger.

Kapittel 2: Konsekvenser av scenarioene

Vårsøg

Nr.	Konsekvenser	Mulige tiltak
3	Stort næringsutviklingspotensial (grønne arbeidsplasser, grønne klynger).	<ul style="list-style-type: none">• Gjøre Nordmøre til nasjonalt satsingsområde for Norges nye om å redusere CO2-utslipp, og slik utløse EU-midler og statlige midler.• Satsing på fornybar energi.• Legge til rette for "grønne" kompetansesarbeidsplasser, FoU, gründervirksomhet m.m.
4	Behov for at samferdsel på Nordmøre fra og med 2017 blir klimanøytral.	<ul style="list-style-type: none">• Regionrådet blir enige om å skrinlegge en del større samferdselsprosjekter til fordel for investering i lokale "komplette" løsninger.• Tesla-EL-fergene blir en del av samferdselsløsningene.• Nordmøre leder an i å flytte penger fra veiinvestering til "selvforsynte" økobyer.

Kapittel 2: Konsekvenser av scenarioene

Helseeliksiren

Helseeliksiren handler om å utvikle en offensiv helsesatsning i det offentlige, samt utvikle en helsenæring som er basert på livskvalitet som hovedverdi i samarbeid med små, innovative bedrifter (IKT, kultur m.m.) og frivillige organisasjoner.

I det følgende skal vi beskrive noen konsekvenser av scenarioet og noen forslag til hva som bør settes i gang i regionen av tiltak for å møte muligheter og trusler som scenarioet belyser.

Kapittel 2: Konsekvenser av scenarioene

Helseeliksiren

Nr.	Konsekvenser	Mulige tiltak
1	Behov for en samlet helsesatsning på Nordmøre blant kommunene.	<ul style="list-style-type: none"> • Kommunene må samle seg om et felles mål og få nasjonal backing. • Kommunene må "gi fra seg" helsekroner til ny helsesatsning på Nordmøre og være villig til å samle ressursene. Behov for rask handling fra kommunene, og dette må initieres av regionrådet. • Akseptere sykehusvedtaket og engasjere oss i utviklingen av det nye sykehuset på Hjelset.
2	Behov for at flere private aktører bidrar til å løse utfordringer innen helse og slik er med på å utvikle helse som næring på Nordmøre.	<ul style="list-style-type: none"> • Stor satsning på helseteknologi. • Utvikle næringssamarbeid mellom det offentlige og private aktører, samt aktivt bruke KSU/Nordmøre som arena der dette skal utvikles. • Stor satsning på IKT. Legge til rette for miljøene, samt knytte til oss aktører internasjonalt (og nasjonalt). • Vi må jobbe offensivt for gryteklare prosjekt.

Kapittel 2: Konsekvenser av scenarioene

Helseeliksiren

Nr.	Konsekvenser	Mulige tiltak
3	Behov for forskning og utdanning for å få den kompetansen vi trenger i regionen.	<ul style="list-style-type: none">• Nordmøre har få eksisterende forutsetninger rundt forskning og utvikling innen medisin eller helse. Dette må utvikles og områder vi er gode på videreutvikles (bl.a. IKT-infrastruktur, ortopedi).• Styrke utdanningstilbudet og importere arbeidskraft for å skape flere arbeidsplasser relatert til helsetjenester – både i det offentlige og i det private. Dette vil også være et bidrag til flere kvinnearbeidsplasser.
4	Behov for kontroll på offentlig ressursbruk.	<ul style="list-style-type: none">• Sterkere samarbeid og arbeidsdeling mellom offentlig, privat og frivillig sektor.

Kapittel 3: Konsekvenser for kommunereformen

Innledning

I det følgende belyser vi hvilke konsekvenser scenarioene kan kunne få for kommunereformen. Hovedkonklusjonen er som følger:

Gullkysten og Helseeliksiren vil kreve større kommuner, mens i Vårsøg gir ikke større kommuner noen ekstra verdi.

Kapittel 3: Konsekvenser for kommunereformen

Gullkysten

Det globale næringslivet er en viktig drivkraft i scenarioet. Store selskaper stiller krav til kommunene og etterspør gode og fleksible tjenester fra det offentlige. Kommunene må være gode vertsskapskommuner for næringslivet og utvikle tjenester i dialog med næringslivet. Det er internasjonal konkurranse om å være gode vertskapsregioner for næringsliv med stort vekstpotensial.

Det betyr at kommunene må ha nok kompetanse og evne til å tilrettelegge for næringslivet, samt god infrastruktur, næringsarealer og rammebetingelser. Dette forutsetter kommuner av en viss størrelse og et godt og integrert samarbeid mellom kommunene i regionen.

Kristiansund vil få en særstilling da det vil bli etterspurt tjenester som krever en kritisk masse. Regionen må fremstå med en tydelig "regionhovedstad". Den må være en offensiv motor i nærings- og samfunnsutviklingen på Nordmøre. Det vil også være behov for sentralisering av noen tjenester, f.eks. internasjonal skole, etter- og videreutdanningstilbud til næringslivet osv.

Kapittel 3: Konsekvenser for kommunereformen

Vårsøg

Å utvikle en økoregion som skal være energinøytral, og ha et minst mulig miljøfotavtrykk, krever en desentralisert tilnærming. Løsningene må utvikles og implementeres lokalt og kommunene må være en sterk kraft i utviklingen. Utviklingen skjer spesielt i tettstedene som “oppgraderes” til økobyer.

Kommunestørrelsen er derfor underordnet for å realisere scenarioet. Små kommuner kan være like sterke pådrivere for utviklingen som store kommuner. Det sentrale er at man setter seg ambisiøse mål for å oppnå bærekraft, skaper en innovativ kultur for samfunns- og næringsutvikling og evner å samarbeid med andre kommuner, forskere og næringsliv i inn- og utland gjennom nettverk. Det offentlige må selv utvikle sine tjenester og oppgaver som understøtter en bærekraftig utvikling.

Kommunene kan også være “små” fordi prinsippet i dette scenarioet er at man produserer tjenestene så nært brukeren som mulig. Dersom det er mer formålstjenlig med sentralisering av oppgaver, så gjør man dette når dette er riktig. Man er svært pragmatiske innstilt.

Kapittel 3: Konsekvenser for kommunereformen

Helseeliksiren

I dette scenarioet overtar kommunene nye helseoppgaver fra staten, samtidig som de er pådrivere for næringsutvikling innen helseteknologi. Kommunene må dels bygge opp ny kompetanse, og dels være en pådriver for innovasjon, både i egen organisasjon og for næringslivet.

Dette er viktige årsaker til at kommunene må være større i dette scenarioet. Kommunene må også omorganiseres for å kunne løse helseutfordringene og drive kontinuerlig med tjenesteinnovasjon. Også dette er en viktig begrunnelse for større kommuner.

I dette scenarioet er det realistisk at antall kommuner i Norge reduseres med 2/3-deler fra dagens nivå. Også andre regioner i Norge vil møte de samme utfordringene som dette scenarioet tematiserer.

Kapittel 4: Noen forslag til satsninger

Satsninger som bygger regionen

I det følgende presenteres forslag til satsninger som ble utarbeidet på workshopen 7. - 8. januar. Arbeidsgruppen som står bak "Nordmøre 2035" ønsker at aktører i regionen diskuterer disse forslagene og kommer opp med nye forslag basert på en analyse av scenarioene.

Ideer til satsninger er:

1. Tørrdokk
2. Lakseslakteri
3. "Fra Bunn til Munn" - videreforedling i regionen
4. Etablere Nordmørehuset
5. Innovasjonshus
6. Satsning på opplevelser gjennom natur og kultur
7. Kulturklynge
8. Helseinnovasjon Nordmøre
9. EDOY International Sea lab (EIS)

Kapittel 4: Noen forslag til satsninger

Prosjekt 1: Tørrdokk

Bygge tørrdokk for å reparere og vedlikeholde skip og rigger relatert til olje, samt båter i forbindelse med økt oppdrettsvirksomhet.

Noen momenter om prosjektet.

- Utsprenging av område på land der det er dypt nok sjø på utside.
- Utrede alternative områder for plassering
- Reguleringsarbeid - kjøpe tomt.
- Finne investorer i samarbeid med aktuelle brukere.
- Aktører som kan initiere prosjektet: næringsliv og regionale politikere. Kristiansund og Nordmøre næringsforum.
- Behov for offentlige midler for å starte opp arbeidet med utredning. Hjelp fra Innovasjon Norge og Møre og Romsdal fylkeskommune.
- Man må nyttiggjøre seg kompetansemiljøet vi har innen servicefunksjoner på Nordmøre.

Kapittel 4: Noen forslag til satsninger

Prosjekt 2: Lakseslakteri

Bygge et lakseslakteri i regionen for å øke verdiskapingen i regionen og for å kunne videreforedle laks.

Noen momenter:

- Politisk ledelse tar et initiativ overfor de store næringsaktørene innen oppdrett.
- Behovsanalyse og innsalg av ideen.
- Finne driftsmodeller der aktører kan være med på eiersiden. Driftsselskapet trenger ikke være bundet opp mot eiersiden (frittstående).
- Initiere et forprosjekt og være i kontakt med grunneiere i regionplanarbeidet.
- Etablere et eierskap/driftsselskap.
- Sette i gang utbygging.
- Denne satsningen vil kunne skape inntil 300 arbeidsplasser og de bør være sentrumsnært.

Kapittel 4: Noen forslag til satsninger

Prosjekt 3: “Fra Bunn til Munn” - videreforedling i regionen

Når foredling automatiseres og blir atskillig mindre humankapitalintensiv, blir «vinnerne» de med nærhet til både ressurser og marked. Det innebærer at prosessen for verdiøkning blir «billig». Denne satsningen handler bl.a. om at regionen tar hånd om en større del av verdikjeden og slik øker verdiskapingen.

Noen momenter:

- Nordmøre har ressursene og transportåren (havet). Nordmøre har den nødvendige kompetansen i regionen. Det vil være viktig å bruke kompetanse fra prosessindustrien i regionen.
- Det er et stort og økende proteinbehov i verden. Markedet vokser og er differensiert: “den gamle befolkningen” som er frisk og opptatt av livsstil, “den rike og mette befolkningen” som etterspør høyere kvalitet, “den fattige og sultne befolkningen” som representerer massemarkedet. Det er rom også for nisjer som Omega 3-kosmetikk.
- Resultatet av en slik satsning vil være: langsiktig bærekraft, arbeidsplasser, ny FoU og kompetanse.
- Kompetanse og utstyr i regionen (eksempler): Ålesundsforskning har kompetanse på full utnyttelse av biomasse. MultiMarine og Marel har mye utstyr. I prosjektet må det knyttes kontakt til de store: Rieber, NoFima og Skretting som allerede satser på verdiøkning av «avfallet».

Kapittel 4: Noen forslag til satsninger

Prosjekt 4: Etablere Nordmørehuset

Eablering av en fysisk møteplass for kultur og næringsaktivitet i Kristiansund som genererer aktivitet og verdi for hele regionen. Opera- og kulturhus spiller på lag med ny stor bankettsal og relaterte funksjoner.

Noen momenter:

- Dette vil bidra til å utvikle og styrke felles identitet og samhold i regionen.
- Nordmørehuset vil være en arena for å utvikle regionalt lederskap fordi vi utvider bruksområdene til å ikke bare være kulturelle.
- Utnytte “goodwillkapital” fra staten for å få prosjektet i gang NÅ.
- Det skal være et konkret nav for nettverking mellom industriell innovasjon og kreative næringer.
- Hele Nordmøre tar eierskap til å utvikle dette.
- Huset skal representere det beste Nordmøre har å by på – innen kultur og mat, historie og fremtid.
- Hotellkjedene anmodes til å bygge bankettsalen i tillegg. Bankettsalen vil skape behov som forsterker bygging av kulturhus.
- Mål om å få huset inkludert i statsbudsjettet for 2016.

Kapittel 4: Noen forslag til satsninger

Prosjekt 5: Innovasjonshus

Etablere et utviklingsmiljø for utviklingsaktører i privat næringsliv og offentlig forvaltning, gründere, forskningsmiljøer m.fl. Hensikten med innovasjonshuset skal være at aktører tilknyttet huset skal bidra til å videreutvikle grunnlaget for næringer vi skal leve av i 2035.

Noen momenter:

- Lage et utviklingsmiljø i et bygg (samlet under samme tak) med en infrastruktur som stimulerer til samhandling, og som er sammensatt av aktører som kjøper tjenester av hverandre og utvikler løsninger for næringer vi skal leve av i 2035.
- Fokus på kommersialisering og inntjening. Miljøet må i liten grad være avhengig av tilskudd og offentlig støtte.
- Huset skal fungere som et innovasjons-, FoU- og høgskolesenter.
- Målet er at innovasjonshuset skal bidra til at det etableres flere levedyktige, robuste bedrifter og til at det skapes nye arbeidsplasser.

Kapittel 4: Noen forslag til satsninger

Prosjekt 6: Satsning på opplevelser gjennom natur og kultur

Forretningsideen går ut på å utvikle en satsning for opplevelse av natur og kultur ved å utnytte hav, fjord og fjell.

Noen momenter:

- Resultatet fra en slik satsning skal være verdens beste reisemål for opplevelser og aktivitet.
- Reiselivs- og kulturaktører må involveres i utviklingen av en slik satsning. F.eks. Nordic Light, Operaen i Kristiansund, Destinasjon Nordmøre og Romsdal, samt diverse opplevelsesbedrifter.

Kapittel 4: Noen forslag til satsninger

Prosjekt 7: Kulturklynge

Etablere en kompetanseklynge innen kulturnæringer.

Noen momenter:

- Resultatet av satsningen skal være økt vekst og økt “bolyst”.
- Visjonen for satsningen er: Kristiansund skal være Nordens Bilbao.
- Satsningen vil bidra til flere arbeidsplasser innen kulturnæringen og utvikling av kompetanse.
- Det vil være viktig å definere faktisk verdi - kulturen skal lønne seg. Derfor er det viktig å jobbe med produktutvikling og spin off.
- Kulturklyngen må ha en bredde (mat, tradisjonshåndverk, museer m.m.)

Kapittel 4: Noen forslag til satsninger

Prosjekt 8: Helseinnovasjon Nordmøre

Utvikle et helsetilbud på Nordmøre som er mer kostnadseffektivt enn dagens tilbud, og som gir effekter for resten av Norge, og som kan være modell for resten av Norge. Satsningen skal bidra til å selge helsekompetanse. Helserelatert IKT er sentralt i oppbygging og gjennomføring.

Noen momenter:

- Resultat av satsningen vil bl.a. være:
 - Lavere kostnader per innbygger.
 - Bedre folkehelse – best score på levekår.
 - Økt effektivitet – flere i arbeid og friske.
 - Flere høykompetente arbeidsplasser enn i regioner det er naturlig å måle seg med.
 - Større bredde i næringslivet og innen offentlig forvaltning mht. jobbtilbud.
 - Nasjonalt kompetansesenter for helseinnovasjon.
- Strategiske samarbeidsparter: Forskning og utvikling (eksempler): Sintef Helse og NTNU, Apple, Nasjonalt senter for telemedisin.
- Prosjektet må involvere helsefag ved NTNU og Høgskolen i Sør-Trøndelag.
- En viktig suksessfaktor er effektivt samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten, primærhelsetjenesten, private aktører og brukerorganisasjoner.

Kapittel 4: Noen forslag til satsninger

Prosjekt 9: EDOY International Sea lab (EIS)

Satsning for å utvikle forskning og utvikling innen:

- **Biomarin næring**
- **Energiproduksjon**
- **Maritim teknologi**

Noen momenter:

- **Finansiering**
 - Uttak fra “oljefondet”.
 - Produksjon vha. konsesjoner.
 - Internasjonal finansiering (EU).
- **Kompetanse**
 - NTNU, internasjonale universiteter.
- **Felt**
 - Medisin, tare, ny type mat, protein/landbruk.
- **Aktører som kan involveres**
 - Smøla Klekkeri og Settefiskanlegg, AquaGen, Norsk Hummer, Nofima, Lerøy Aakvik Rogn og Stamfisk, BKW, Maritech, Kontali Analyse, Stranda Prolog m.fl.

Les mer

Scenarioene for Nordmøre kan du lese i del 2. I del 1 kan du lese om bakgrunnen for scenarioarbeidet.